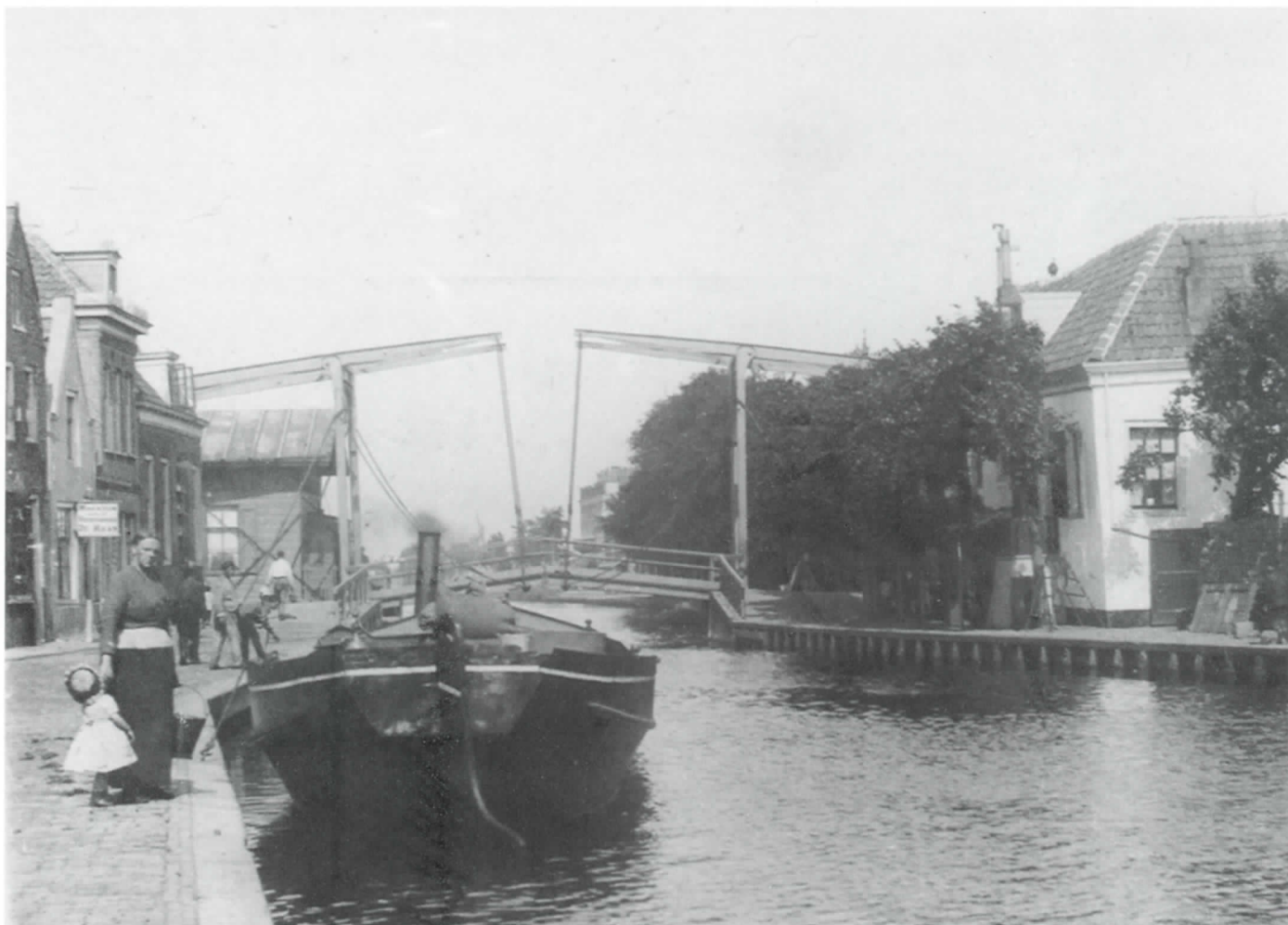

Jaargang 13

1-2003

Historische
Kring
Diemen

De oudst bekende foto van Jacob Olie van Diemerbrug, gemaakt omstreeks 1890. De foto is genomen vanaf de Prins Hendrikkade. We kijken naar het westen en zien rechts het Achterom met de stalhouderij van Peereboom. Op de achtergrond de klapbrug over de Keulse Vaart (Weespertrekvaart).

INHOUD

Voorwoord	
Jacob Olie Jacobsz. in Diemen	
Fotograaf Gerrit Hols	
Een nostalgische fotowandeling over de Ouddiemerlaan	
Een interview met Rie Vervetjes	
Amateurfotograaf, -schrijver en vraagbaak Frits Reurekas	
Prikbord	

<i>John Cuijpers</i>	1
<i>Wiard Krook</i>	2
<i>Taco ten Dam</i>	10
<i>Henk Teiwes</i>	16
<i>Ellen van Meurs</i>	21
<i>Taco ten Dam</i>	25
<i>Redactie</i>	28

Historische Kring Diemen

www.historischekringdiemen.nl

opgericht 16 maart 1991

jaargang 13, nummer 1-2003

gratis voor leden

bestuur:

voorzitter: John Cuijpers
secretaris: Henk Teiwes
penningmeester: Gerard Baars
bestuursleden: Jaap Haag
Jaap van Ingen
Noor van Mens
Tineke Saan

secretariaat:

Rode Kruislaan 145
1111 NH Diemen
tel. 699.20.93
teiwes1@ncrvnet.nl

gironummer:

152.58.66
Penningmeester HKD
Tureluurweg 32
1113 HA Diemen

redactieadres:

Rode Kruislaan 145
1111 NH Diemen
tel. 699.20.93
teiwes1@ncrvnet.nl

redactieteam:

Taco ten Dam
Jaap Haag
Wiard Krook
Ellen van Meurs
Henk Teiwes
Wim de Valk

coördinator & correcties:

Henk Teiwes

lay-out:

Wiard Krook
Martijn van der Riet

opmaak en druk:

Drukkerij Erla
Sniep 77
1112 AJ Diemen
tel. 698.16.00
fax. 690.56.09
erla.prepress@wxs.nl

ISSN 0929-9068

© 2003 Artikelen of delen daaruit mogen niet worden overgenomen zonder toestemming van de auteur(s).

Het lidmaatschap van de Historische Kring Diemen bedraagt € 12,50 per jaar. Leden ontvangen de HKD-Nieuwsbrief en minimaal tweemaal per jaar het verenigingsblad Historische Kring Diemen. Men kan lid worden door zich aan te melden bij het secretariaat.

VOORWOORD

Ditmaal staat het thema 'fotografie in Diemen' centraal in ons blad. Het is duidelijk dat, naast geschreven en gesproken bronnen, beeldmateriaal zoals schilderijen en foto's ook belangrijke bijdragen kunnen leveren aan de lokale geschiedschrijving.

Allereerst geeft Wiard Krook, initiatiefnemer van dit 'fotografienummer', ons een compleet overzicht van de te Diemen en omgeving gemaakte foto's van de bekende Amsterdamse fotograaf Jacob Olie. Voor zover valt na te gaan was hij de eerste (amateur)fotograaf die foto's maakte van het Diemense. Dankzij Olie krijgen we een goed beeld hoe het leven er aan het eind van de negentiende eeuw in onze gemeente uitzag. Het afgebeelde beeldmateriaal werd met dank ter beschikking gesteld door Jet Voorhuijzen-Auerbach de weduwe van Han Voorhuijzen.

Dankzij bemiddeling van oud-burgemeester Bob de Hon kan de HKD thans beschikken over het vrijwel gehele fotoarchief van freelance persfotograaf Gerrit Hols. Zijn fotowerk, bij Diemenaren bekend uit onder andere de Diemer Courant, beslaat maar liefst de periode 1979 tot en met 2002. Om Gerrit voor zijn genereuze schenking aan de HKD te danken heeft Taco ten Dam hem geïnterviewd. De afgebeelde foto's heeft Hols zelf geselecteerd. Ik heb inmiddels vernomen dat onze Werkgroep Fotodocumentatie van de HKD zijn werk wil gaan catalogiseren, digitaliseren en archiveren om het voor geïnteresseerden toegankelijk te maken en voor het nageslacht te bewaren.

Vervolgens neemt Henk Teiwes ons mee op fotoreportage over de Ouddiemerlaan in het begin van de jaren '70. Hier mocht hij in die tijd graag met zijn gezin wandelen terwijl hij foto's en dia's maakte. Van de prachtige boerderijen die ooit aan de Ouddiemerlaan stonden is helaas niet veel meer bewaard gebleven. Gelukkig hebben we de foto's nog!!

Je hebt een fototoestelletje en je woont in de jaren '30 aan een drukke kruising in Diemen. Rie Vervetjes, dochter van eigenaar van het bekende Café Vervetjes aan de Hartveldseweg, laat zien dat zo'n situatie ook boeiende beelden kunnen opleveren. Dankzij haar fotohobby krijgen we een fraai beeld te zien van de dagelijkse gang van zaken aan de Hartveldseweg. Ondanks (of moeten we juist zeggen dankzij) de vele lensfouten van haar eenvoudige cameraatje lijken sommige van haar foto's op de schilderijen van Breitner. Ware kunst dus.

Dat een amateur-fotograaf ook een waardevolle bijdrage kan leveren aan de opbouw van een 'beeldbank' heeft HKD-lid van het eerste uur Frits Reurekas inmiddels wel bewezen. Meer dan vijftig jaar fotografeerde hij de mooiste plekjes in Diemen en omgeving. Ook het lokale nieuws ontsnapte niet aan zijn camera. Meer hierover in Taco's boeiende interview met Frits.

John Cuijpers

JACOB OLIE JACOBSZ. (1834-1905)

Wiard Krook

Een van de oudst bekende Amsterdamse (amateur)fotografen was Jacob Olie Jacobsz. Hij werd op 17 oktober 1834 geboren in Amsterdam op het adres Zandhoek 11 (later omgenummerd tot nr. 10). Hij was de zoon van Jacob Olie sr. en Aagje Eelmers Blank Mooy. Zijn vader bezat een goed lopend houtvlotterbedrijf. Zijn moeder was een dochter van Eelmer Mooy, commandeur op de walvisvaarder *Frankendaal*. Na de dood van zijn vader in 1846 bezocht Jacob jr. de *Franse School* aan de Lindengracht. Vervolgens kreeg hij als dertienjarige jongen drie jaar lang tekenles van architect H. Hana. Om praktijkervaring op te doen kwam Jacob vervolgens in de leer bij timmerman H. Lotz. Daarnaast bekwaamde hij zich door middel van zelfstudie verder in de theorie van de bouwkunst. In het begin van de jaren vijftig van de negentiende eeuw werd Olie door architect J.H.W. Leliman aangenomen als opzichter. Zijn reeds opgedane ervaring kon hij nu goed toepassen in de praktijk, in het bijzonder bij de restauratie van oude gebouwen.

Ruim een halve eeuw woonde de familie Van der Roest in het markante huisje (rechts) aan de Ouddielerlaan 535 te Oud-Diemen, hier gefotografeerd door Jacob Olie in 1891. Dit karakteristieke pandje was oorspronkelijk een uitspanning, in latere jaren omgebouwd tot boerderij, kruidenierswinkelje en tenslotte woonhuis. Op de achtergrond het perceel Ouddielerlaan 533 (oude nummering).

Ambachtsschool

Op 2 januari 1861 werd aan de Oudezijds Voorburgwal de eerste ambachtsschool van Nederland geopend, gesticht door de *Maatschappij van den Werkenden Stand*. Op voordracht van zijn werkgever Leliman, die secretaris was van de nieuwe ambachtsschool, kreeg Jacob Olie een aanstelling als leraar.

Naast zijn baan als opzichter ging hij lesgeven in bouwkunde en industrieel tekenen. Tussendoor behaalden Olie en zijn vriend Johan Rust, als eerste mannen in ons land, de akte MO-tekenen. Uiteindelijk koos Jacob volledig voor het onderwijs en werd in 1867 door zijn collega's aangewezen als directeur van de school.

Tijdens de MO-opleiding leerde Jacob zijn toekomstige bruid, Carolina Augustina Blössman, kennen. Op 23 oktober 1878 traden zij in het huwelijk. Ze betrokken een woning aan de Huideskerkerstraat 19 te Amsterdam. Zijn echtgenote was overigens de eerste vrouw in Nederland die de akte MO-tekenen kreeg uitgereikt. Naast zijn functie als hoofd van de ambachtsschool ging Olie vervolgens ook lesgeven aan een avondtekenschool te Abcoude. Acht jaar na zijn huwelijk stierf zijn vrouw, vlak na de geboorte van hun zevende kind. Inmiddels waren al drie van hun zeven kinderen op jeugdige leeftijd overleden. Medio 1886 stopt Olie met het lesgeven aan de school te Abcoude. In 1890 nam hij ook ontslag van de Amsterdamse ambachtsschool.

Een landelijk plaatje in de omgeving van de Buitenkerklaan (later bekend als Ouddiemerlaan), gefotografeerd in januari 1891.

Amateur-fotograaf

Naast zijn beroep als opzichter, bouwkundig tekenaar en onderwijzer bezat Jacob Olie een grote belangstelling voor de uit Frankrijk overgewaaid uitvinding die 'photographie' werd genoemd. Er wordt aangenomen dat zijn eerste kennismaking met dit nieuwe medium plaatsvond in 1855 tijdens de internationale *Tentoonstelling van Photographie en Heliographie*, georganiseerd door de *Vereeniging van Volksvlijt*. Deze expositie werd gehouden in de kunstzaal van het gebouw *Arti et Amicitiae* aan het Rokin te Amsterdam.

Eerste periode

Het oudst bekende werk van Jacob Olie dateert uit circa 1860. Hiermee is hij een van de eerste Amsterdamse amateur-fotografen die zijn stad op geheel eigen wijze ging fotograferen. De opnamen die hij tussen 1860 en 1870 maakte, worden gerekend tot zijn eerste periode. In deze tijd gebruikte Olie een simpele zelfgebouwde houten camera. In feite was het niet meer dan twee in elkaar geschoven kistjes met een eenvoudige lens. Dat de kwaliteit van deze lens niet bijzonder was is te zien aan de onscherpte randen van zijn eerste foto's. Het negatiefmateriaal was een geheel ander probleem. In 1860 kon je niet zomaar een filmrolletje kopen bij de fotowinkel op de hoek. Aanvankelijk experimenteerde Olie met het zogenaamde *amphitypie-procédé*. Vrij snel daarna schakelde hij over op het in 1851 uitgevonden *natte-collodium-procédé*. Bij deze techniek werd door middel van een lichtgevoelig gemaakte glasplaat een negatief gemaakt, dat later kon worden afgedrukt. De fotograaf moest wel eerst zelf z'n glasplaten snijden en hierop in de 'donkere kamer' een lichtgevoelige emulsie gieten. Olie gebruikte negatieven met een afmeting variërend van circa 9 x 12 cm tot 10,5 x 12,8 cm. Voor het maken van afdrucken gebruikte hij *albumine* papier.

Voor de toepassing van het *natte collodium-procédé* was het noodzakelijk om in de nabijheid van de camera de beschikking te hebben over een donkere ruimte. Aangezien Olie niet beschikte over een speciaal ingerichte koets of een mobiel laboratorium was zijn actieradius zeer beperkt. Dit verklaart het feit waarom Olie zijn eerste foto's in de omgeving van zijn

woonhuis bij de Zandhoek en het Realeneiland maakte. Olie deelde zijn interesse voor bouwkunst en fotografie met zijn vriend Johan Rust. Hij mocht bij deze schilder/tekenaar, die woonde aan de Singel bij de Munt, een tweede 'doka' inrichten, zodat hij nu op meer plaatsen in Amsterdam kon fotograferen. Voor het maken van portretten richtte Olie in de tuin achter zijn huis op de Zandhoek twee geïmproviseerde daglichtstudio's in. Veel familieleden, vrienden en kennissen werden hier op een lichtgevoelige plaat vereeuwigd. Soms maakte Olie ook wel eens een zelfportret.

Tweede periode

De interesse van Jacob Olie in de fotografie was zo groot dat hij in 1878 de Parijse Wereldtentoonstelling bezocht om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen. Hier kocht hij een nieuwe lens voor een van zijn camera's. Pas toen hij in 1890 zijn loopbaan als leraar had beëindigd, kreeg Olie de kans zich intensiever met het fotograferen bezig te gaan houden.

Een aantal familieleden van de familie Van der Roest poseren in 1891 nieuwsgierig voor de camera van Jacob Olie. Links hun woning en rechts de Buitenkerklaan (Ouddiemerlaan), gezien naar het noorden richting Merwedekanaal (thans Amsterdam-Rijnkanaal genaamd).

Een bijzondere foto die Jacob Olie in 1891 in Oud-Diemen maakte. Links de achterzijde van het perceel Ouddielerlaan 164 met schuurtje. Rechts is nog net een stukje van de oude bakstenen muur van kerkhof 'Gedenk te Sterven' te zien. In het pand rechts op de achtergrond was tot 1806 het 'schoolhuis' van de Nederlands hervormde kerk gevestigd. Op deze plaats (Ouddielerlaan 170) bevindt zich thans een huis van recentere datum, bewoond door mevrouw De Boer.

In 1891 fotografeerde Jacob Olie ook de Prins Hendrikkade. In dit statige pand was de 'stoomwasscherij' van Den Dood gevestigd.

Ambrotypie

In 1839 constateerde Sir John Herschel dat een onderbelicht negatief, bij gereflecteerd licht tegen een zwarte achtergrond, een positief beeld te zien gaf. Tien jaar later paste William Henry Fox Talbot dit principe toe en noemde de glazen foto's *amfitypieën*.

De Franse amateur-fotograaf Louis Désiré Blanquart-Evrard (1802-1872) maakte in 1849 naam door de amfitypie in de praktijk bruikbaar te maken. Hij ging uit van een sterk onderbelicht negatief (een zogenaamde *Niepcotypie*, bestaande uit een beeldlaag van albumine en zilver op glas) en voorzag deze na ontwikkeling van een donkere ondergrond.

Als variant op het *amfitypie-procédé* werd in 1852 door Archer en Peter W. Fry het zogenaamde *ambrotypie-procédé* uitgevonden. De basis hiervoor vormde het in 1851 ontwikkelde *collodium-procédé*, waarbij het zwarte zilverjodide door een bleekproces met salpeterzuur of sublimaat werd omgezet in een wit metallisch zilver. Ook hier gaf het negatieve beeld, bij gereflecteerd licht tegen een zwarte achtergrond, een positief beeld te zien. De afbeelding was evenwel in spiegelbeeld.

Natte collodium-procédé

In 1851 werd door Scott Archer het *natte collodium-procédé* uitgevonden. Om een bruikbaar negatief te krijgen moest men eerst een glazen plaat begieten met geïodeerd collodium. Collodium is een oplossing van nitrocellulose (schietkatoen) in een (zeer brandbaar) alcohol-ether mengsel. Vervolgens diende de plaat gebaad te worden in een zilverbad, zodat lichtgevoelig joodzilver ontstond. Het was wel zaak de plaat in natte toestand te belichten en daarna direct te ontwikkelen. Het eindresultaat was een negatief waarvan een contactafdruk, of zelfs een vergroting, op lichtgevoelig papier gemaakt kon worden. De lichtgevoeligheid van de negatieven was zo hoog dat er bij veel licht zelfs foto's van bewegende figuren gemaakt konden worden.

Albuminepapier

Om papieren afdrukken van reeds belichte en ontwikkelde negatieven te kunnen maken moest men aanvankelijk dit afdrukpapier eerst zelf vervaardigen. Hiervoor werd *Cansontekenpapier* of *Bristolkarton* (hetzelfde materiaal waarop visitekaartjes worden gedrukt), doordrenkt met lichtgevoelige zouten, gebruikt. In 1847 ontdekte de Franse amateur-fotograaf Louis Désiré Blanquart-Evrard (1802-1872) echter een methode om fotopapier lichtgevoeliger te maken voor een snellere verwerking. Hij bereikte dit door het papier te bedekken met albumine dat uit geschifte melk werd gewonnen. Dit zogenaamde *albuminepapier* is in de fotografie lang in gebruik gebleven. Gebruikte men *Cansontekenpapier* als drager dan ontstond er een fraaie paarszwarte tint, veroorzaakt door de verbinding van het lichtgevoelige jodium en het stijfsel waarmee het papier was gelijmd. Het Engelse papier, waarin gelatine was verwerkt, kleurde na een jodiumbehandeling daarentegen bruin tot roodachtig.

De ontwikkelingen in de fotobranche hadden de tussenliggende jaren echter niet stil gestaan. Het medium fotografie begon bij een breder publiek aan te slaan en de industrie haakte daar gretig op in. Vanaf 1879 waren er zelfs fabrieksmatig gemaakte 'droge' glasnegatieven (ook wel gelatineplaten genoemd) in diverse maten te koop. Olie ging op zogenaamde 'ordinary rapidity' platen van de Londense firma *Marion & co.* fotograferen. Hij gaf de voorkeur aan de standaardformaten 9 x 12 cm en 12 x 16,5 cm. Het grote voordeel van deze droge platen was het feit dat een (mobiele) doka in de nabijheid van de camera nu niet meer nodig was. Alhoewel een complete foto-uitrusting in die tijd toch nog omvangrijk was, kon Olie nu voor het eerst foto's gaan maken buiten het centrum van Amsterdam.

Dankzij de aantekeningen die Jacob Olie van zijn foto-opnamen maakte weten we dat hij in 1890, 1891, 1892, 1893 en 1895 Diemen bezocht om daar foto's te maken. Zijn route vanuit Amsterdam liep via de Omval en de Weesperzijde of via de Midtenweg in de Watergraafsmeer. In Diemen, toen nog Diemerbrug geheten, heeft hij niet alleen verschillende opnames gemaakt aan de Ouddiemerlaan en de Ouderkerkerlaan. Via de Overdiemerweg kwam hij ook in Diemerdam waar hij bij *Fort Diemerdam* militaire oefeningen vastlegde op de gevoelige plaat.

Sociale betrokkenheid

Gezien zijn oeuvre wordt Jacob Olie ingedeeld bij de topografische fotografen. Het naar de werkelijkheid vastleggen van dorps- of stadsgezichten vond hij belangrijker dan het geven van een kunstzinnige impressie hiervan, zoals met name zijn tijdgenoot George Hendrik Breitner. Wel valt uit de gekozen

Bewoning aan de Ouddiemerlaan in 1891.

Het centrum van Diemerbrug tussen 1892 en 1983 gefotografeerd door Jacob Olie. De camera was opgesteld in de Ouderkerkerlaan met de lens naar het noorden gericht. Voorbij de ophaalbrug is het huis met de dubbele trapgevel aan de Hartveldseweg zichtbaar.

(Boven) De Keulse Vaart (Weespertrekvaart) gezien naar het oosten, in 1883 gefotografeerd vanaf de Venserkade. Geheel rechts is nog juist de voormalige Nederlands hervormde kerk aan de Ouderkerkerlaan zichtbaar.

(Linksboven) Vanaf de ringdijk bij de Watergraafsmeer had men naar het oosten kijkend een ruim overzicht van de Weespertrekvaart met de vrijwel nog onbebouwde Watergraafsmeer (links) en Venserpolder (geheel rechts). In de verte, op de grens met Duivendrecht, staat aan de Venserkade de Venserpoldermolen, bij de oudere Diemenesen bekend als 'de molen van Portengen' (foto 1893).

(Linksonder) Jongelui in boerenkiel door Olie in 1893 gekiekt bij de Venserpoldermolen. Links de Weespertrekvaart. De camera stond aan de Molenkade.

locaties en de gefotografeerde taferelen een sociale betrokkenheid van Olie waar te nemen. Zijn leermeester architect Leliman, voornamelijk werkzaam in de sociaalcharitatieve bouwsector, zal zeker invloed op zijn levensbeschouwing hebben gehad, alsmede de geëngageerde architect Hendrik P. Berlage. Ook behoorden E.S. Witkamp en de schilderlithograaf Augustus Allebé tot de vriendenkring van Olie.

Veel van de vastgelegde beelden werden opgenomen in stadswijken die niet bepaald werden bevolkt door welgestelden. Dit geldt ook voor zijn foto's die in de omgeving van

Amsterdam, met name Diemen, werden gemaakt. In een aantal gevallen is het harde boerenbestaan duidelijk van de foto's af te lezen.

Nalatenschap

Ter gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag kreeg Jacob Olie in 1904 van zijn oud-leerlingen van de ambachtsschool een schitterend en kostbaar cadeau, namelijk een 'fabrieks-fotoestel'. Helaas kon hij er niet lang gebruik van maken, want op 25 april 1905 overleed Olie in Amsterdam. Hij liet circa 5000 foto's na, waarvan er gelukkig velen bewaard zijn gebleven. Het grootste deel van de glasnegatieven en originele afdrukken bevinden zich thans in de collectie van het Gemeentearchief Amsterdam. Samen met zijn aantekeningen heeft Jacob Olie ons een interessante erfenis nagelaten die een goede impressie geeft van Amsterdam en haar omgeving uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

Ter aanvulling van de reeds verzamelde collectie glasnegatieven en afdrukken kocht het Gemeentearchief Amsterdam in 1957 maar liefst 3700 negatieven van Olie's dochter Aagje. Medio 1960 werd de collectie dankzij een kleinzoon nog uitgebreid met zo'n vierduizend nagelaten originele afdrukken, alsmede honderden tekeningen, prenten, albums, recepten en correspondentie.

Van het grote aantal foto's die Jacob Olie tijdens zijn leven heeft gemaakt is het Diemense aandeel niet bijzonder groot. In het totaal zijn er 23 opnamen bekend, daterend uit de periode 1890-1895. Toch is het fantastisch over deze oudste Diemense foto's te kunnen beschikken, daterend uit een tijd waarin vrijwel niemand fotografeerde.

Vanwege de grote belangstelling voor zijn werk werden de afgelopen 35 jaar meer afdrukken van zijn negatieven gemaakt dan in de ruim honderd jaar ervoor. Dit kwam de kwaliteit van de glasnegatieven, die toch al niet erg best geconserveerd waren, natuurlijk niet ten goede. Om die reden werd besloten geen afdrukken van de originele negatieven meer te maken. De afgelopen jaren werden echter, met steun van diverse organisaties, fondsen verzameld om het gehele negatievenbestand professioneel te laten conserveren en dupliceren. Voor studie

Komende over de Overdiemerweg moest men, om bij 'Fort Diemer-dam' te komen, met een pontje het Merwedekanaal (Amsterdam-Rijnkanaal) oversteken. Op deze foto uit 1893 zien we een aantal militairen de overvaart wagen. Op de achtergrond 'de molen van Griffioen', officieel bekend als de Overdiempoldermolen.

De aanvoer van granaten voor de kanonnen die op 'Fort Diemer-dam' waren opgesteld geschiedde met dekschuiten die door de Kleislout vaarden. Tijdens zijn bezoek aan Diemer-dam in 1893 was Olie hier getuige van.

Bij een bezoek aan Overdiemerweg in september of oktober 1893 maakte Jacob Olie een foto van dit lieftallige boerenmeisje. Op de achtergrond Diemer-dam met het huis van beroepsvisser Smeenk en de sluis in de Zuiderzeedijk. Links het water van het riviervtje De Diem.

De Diemerlaan (Ouderkerkerlaan) in Diemen-Zuid. Op de achtergrond van deze op 28 februari 1885 gemaakte foto ligt Diemerbrug. Ook deze fraaie boerderijen moesten in de jaren '80 plaatsmaken voor de nieuwbouwwijk Polderland.

(Linksboven) Diemerbrug met een gedeeltelijk bevroren Keulse Vaart, op 28 februari 1895 gefotografeerd vanaf de Prins Hendrikkade. Op de achtergrond is het markante torentje van de RK-pastorie aan de Hartveldseweg goed zichtbaar.

(Rechtsboven) Van dezelfde datum is dit beeld van de Weesperstraat in het noordelijke gedeelte van Diemen-Zuid. Op de plaats van de arbeiderswoninkjes (rechts) staat thans de Anne Frankwijk. Links de Nederlands hervormde kerk aan de Ouderkerkerlaan met daarvoor het weiland waar naderhand de 'Diemer IJclub' zijn ijsbaan kreeg.

of wetenschap is het thans dus weer mogelijk om foto's na te bestellen. Hiervoor worden duplicaatnegatieven gebruikt. De kwetsbare originele glasplaten zijn thans onder ideale klimatologische omstandigheden opgeborgen, als erfenis voor toekomstige generaties.

Fotoafdrukken uit het oeuvre van Jacob Olie zijn na te bestellen bij de Historisch-Topografische Atlas van het Gemeente-

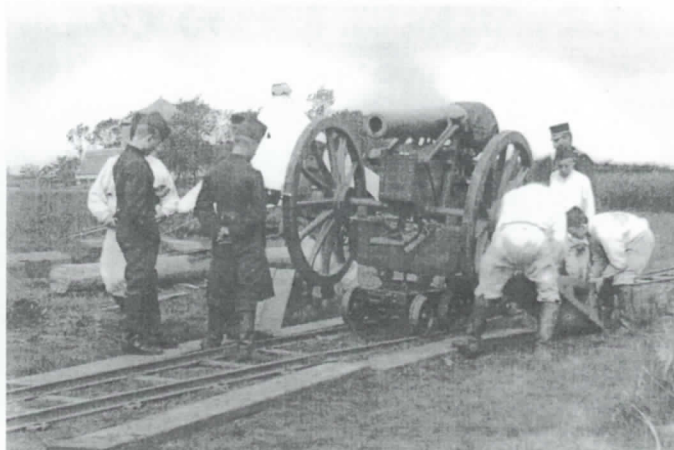
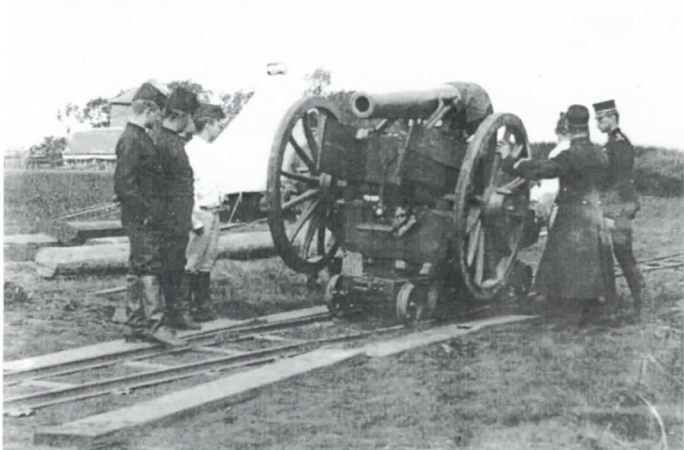
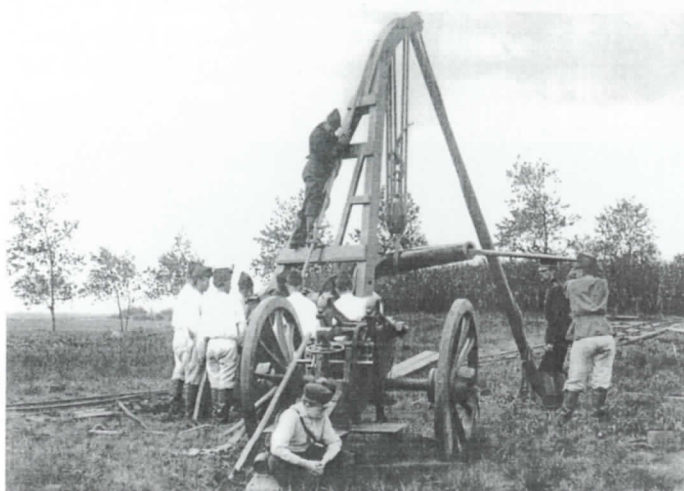
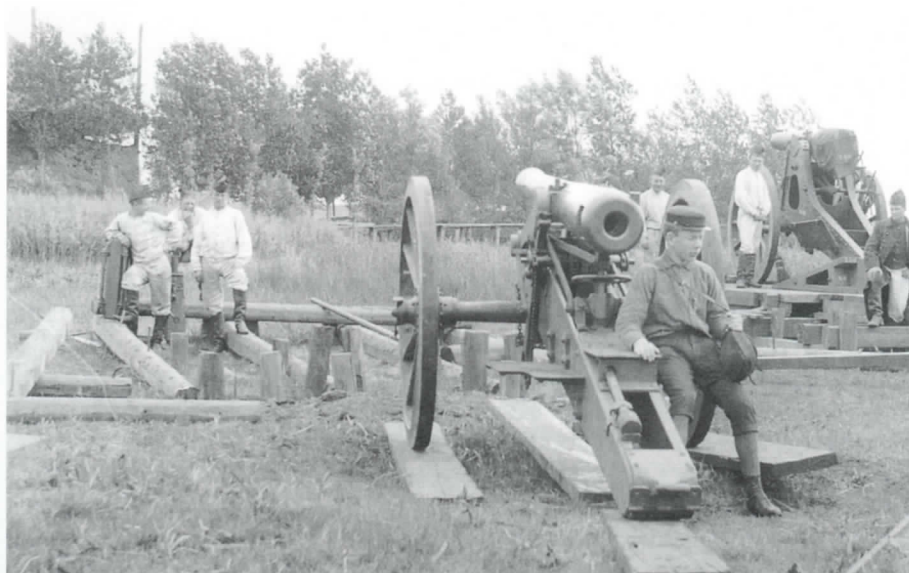
archief Amsterdam, Amsteldijk 67, 1074 HZ te Amsterdam. In de boekenwinkel van dit archief zijn ook een aantal publicaties over het werk van Olie verkrijgbaar. Raadpleeg voor nadere informatie de fraaie websites van het Gemeentearchief Amsterdam:

www.gemeentearchief.amsterdam.nl/schatkamer/jacob_olie/introductie en www.beeldbank.amsterdam.nl.

De Nederlands hervormde kerk aan de Ouderkerkerlaan met aangebouwde consistoriekamer (gezien naar het noorden). Deze foto werd door Jacob Olie gemaakt op 28 februari 1885.

Op 14 juli 1895 bezocht Jacob Olie wederom Fort Diemerdam. Op deze dag fotografeerde hij uitgebreid een militaire oefening, waaronder de installatie van een artilleriestelling.

Met dank aan Henk Teiwes, Erik Schmitz en Frits Reurekas voor hun assistentie bij het beschrijven van de verschillende Diemense locaties.

Literatuur

- Bool, Flip, Frans van **Burkom**, Willem **Diepraam**, Frits **Gierstberg**, Adi **Martis** & Anneke van **Veen** (red.): *Jacob Olie Jbz. [1834-1905]*; monografie van Nederlandse fotografen 10, Amsterdam 2000.
- **Boorsma**, Anne Marie & Ingeborg Th. **Leijerzapf**: *Biografie Jacob Olie*, in: **Leijerzapf**, Ingeborg Th. (red.): *Geschiedenis van de Nederlandse Fotografie*, dl. 4, Prentenkabinet van de Rijksuniversiteit Leiden, Studie- en Documentatiecentrum voor Fotografie, Amsterdam 1991.

- **Eeghen**, I.H. van: ' jubileumuitgave Genootschap Amstelodamum, Amsterdam 1960.
- **Leijerzapf**, Ingeborg Th. (red.): *Fotografie in Nederland 1839-1920*, Den Haag 1978.
- **Nieuwenhuijzen**, Kees (red.): *Jacob Olie, Amsterdam gefotografeerd 1860-1905*, Amsterdam 1973.
- **Schmitz**, Erik: *Jacob Olie langs het Gein (1890-1903)*, in: **Nieuwsbrief Vereniging Spaar het Gein**, 2000.
- **Z.a.**: *Jacob Olie*, in: **Amsterdams Stadsblad**, 26-01-2000.

FOTOGRAAF GERRIT HOLS:

"Ik heb altijd fatsoenlijk gewerkt: eerst de mensen, dan de foto"

Taco ten Dam

Wie over honderd jaar wil terugkijken naar de geschiedenis van Diemen in onze dagen, zal een schat aan informatie- en beeldmateriaal vinden in het fotoarchief van freelance persfotograaf Gerrit Hols. Dit fotoarchief omvat enkele duizenden foto's uit de periode van 1979 tot heden en bevindt zich sinds vorig jaar bij de *Historische Kring Diemen*. Het was ex-burgemeester De Hon die Gerrit Hols op de gedachte bracht zijn waardevolle fotocollectie deze goede bestemming te geven.

Gerrit Hols kon het altijd goed vinden met De Hon. Bij de vele gelegenheden dat de burgemeester en de fotograaf van de *Diemer Courant* elkaar tegenkwamen, had de burgervader altijd een vriendelijk woord voor Hols. Gerrit Hols praat nog altijd met respect over De Hon: "Een fijn mens die als eerste een brief schreef toen vorig jaar mijn vriendin overleed."

Hols had dan ook niet veel tijd nodig om op de aansporing van De Hon in te gaan. Toen hij vorig jaar benaderd werd om foto's af te staan voor het fotokunstwerk in de hal van het Diemense gemeentehuis en met De Hon in gesprek kwam over zijn fotoarchief, zei De Hon alleen maar: "Denk aan ons!" Gerrit Hols droeg kort daarna de gehele fotocollectie over aan de HKD, vrij van copyright.

Jan Terlouw, ex-minister van Economische Zaken en kinderboekenschrijver, staat bij te komen van de schrik. In zijn meest succesvolle jaar als politicus, 1981, botste een oververmoeide bestuurder tegen de achterkant van zijn auto bij het eerste stoplicht van Rijksweg-205. De bestuurder lijkt er op de foto erg aan toe te zijn, maar hij viel na de aanrijding spontaan in slaap. Hij was in één ruk doorgereden uit de (toenmalige) DDR, nadat hij daar zonder gegronde aanleiding korte tijd gevangen had gezeten. De Telegraaf publiceerde de foto met de kop: "Jan Terlouw in het nauw".

Eerste foto's

Gerrit Hols kwam op een bijzondere wijze in aanraking met de fotografie. In de jaren '70 werkte hij bij de autosloperij van Siem de Jong aan de Weesperstraat in Diemen, waar nu het autoschadebedrijf Koordes gevestigd is. Hols moest in die tijd vaak 's nachts zijn bed uit om na een aanrijding schadeauto's van de weg te halen. Hols: "We stonden soms uren te wachten op de politiefotograaf die uit Purmerend moest komen. Op een gegeven moment dacht ik: Weet je wat, ik koop zelf een toestelletje om situatiefoto's te maken." En Gerrit Hols, die tot dan toe alleen vakantiekiekjes had gemaakt en geen enkele opleiding in de fotografie had gevolgd, werkte zich in korte tijd op tot freelance fotograaf met als afnemer onder andere *De Telegraaf* en *De Nieuwe Weesper*. Na een tijdje kwam daar ook de *Diemer Courant* bij. Hols: "De *Diemer Courant* zat toen nog met het gezellige kantoor van Willem Roest en later zijn dochter Bep in het oude politiebureau aan de Muiderstraatweg."

Rijksweg-205

Hols gaf zijn baan bij de sloperij op. Hij werkte vanuit zijn huis in Driemond met de scanner. Na de melding van een ongeval spoedde hij zich naar de plek des onheils. Dat gebeurde in zijn blauwe *Golf* die duidelijk herkenbaar was aan de imperiaal en het bijbehorende trappetje ("Heel praktisch om vanaf een verhoging te fotograferen"). Hols: "Diemen stond op de kaart dankzij de Rijksweg-205, een ware dodenweg. Ik

Spektakel op 5 november 1989 in de Weespertrekvaart. De oude spoorbrug bij de Weesperstraat werd vervangen. Op de ponton begon de brug te schuiven en gleed in het water. Ook de sleepboot raakte onder water. Het nieuws haalde de landelijke kranten en het NOS-Journaal.

Op de A-1 en de Rijksweg-205 bij Diemen zijn zeer veel ongelukken gebeurd. Deze bejaarde dame moest op 17 mei 1988 haar autorit staken toen zij pardoes de vangrail opreed op de plaats waar de vangrail uit de grond kwam. De dame met schoenen en tasje in de hand werd getroost door Cor de Vries, die de auto zou bergen: "Ach mevrouw, dat autootje halen we er wel even af voor u".

Tijdens een opgraving van de voormalige pastorie te Oud-Diemen (achter de oude begraafplaats 'Gedenk te Sterven' bij de Vogelweg) in mei 1985 werd door leden van de AWN-Amsterdam & Omstreken een menselijk skelet gevonden. Aanvankelijk werd verondersteld dat het een illegale begraafing uit de Tweede Wereldoorlog was. Uit nader onderzoek bleek dat de menselijke resten een paar honderd jaar oud waren.

heb daar veel ellende gezien, veroorzaakt door blinde en slapende chauffeurs. Aanrijdingen, brandende auto's, ingeblikte mensen in verpletterde auto's. Eén keer kwam er zelfs een

hoofd uit een auto rollen." Vaak arriveerde hij eerder dan de hulpverleners van de politie, de brandweer of de ambulance-dienst. Soms kreeg hij bijna slaande ruzie met collega's die al aan het fotograferen waren, terwijl snelle hulp aan de slachtoffers geboden was. Hols: "Ik ging eerst kijken wat ik kon doen. Ik heb altijd fatsoenlijk gewerkt: eerst de mensen en dan pas de foto."

Fatsoen stond sowieso in de erecode van de fotograaf én de mens Hols. Bij gevoelige zaken zoals zedenmisdriven, ongelukken en zelfmoorden bracht hij de mensen zo onherkenbaar mogelijk in beeld.

Ongeluk

Het was een bizar toeval dat Gerrit Hols in 1979 zelf betrokken raakte bij een ernstig auto-ongeluk op de Provincialeweg ter hoogte van de toenmalige afslag Geerdinkhof, toen een automobilist hem geen voorrang verleende. Bij de daaropvolgende uitwijkmanoeuvre raakte de auto van Hols op de verkeerde weghelft en botste frontaal op een vrachtwagen. Zwaar gewond werd Hols uit de totaal vernielde auto gehaald en naar het ziekenhuis vervoerd. Hij herstelde na verloop van tijd, maar was vanaf dat moment invalide. In het verbijzelde been waren talloze schroeven gezet en door verkeerde loopbewegingen kwamen er allerlei vergroeiingen en ontstond er slijtage aan de heup. De gevolgen waren dramatisch. Hols die bijvoorbeeld gek was op lange strandwandelingen, moest het nu met 100 meter moeizaam lopen doen.

"Het mooiste plekje van Diemen", volgens Gerrit Hols. Deze foto van de begraafplaats 'Gedenk te Sterven' te Oud-Diemen is genomen op 29 maart 1993, vlak voor de restauratie van het kerkhof.

Voorpagina

Maar het fotograferen op freelance basis pakte hij weer op. Gewapend met zijn *NIKON FM-2* was hij er weer bij toen er een aanrijding op de brug bij de Maxis was geweest. Terwijl hij bezig was met wat foto's te maken, kwam er een fietser aan en riep dat er "een paar lagen te verdrinken in het kanaal." Hols bedacht zich geen moment en ging zo snel als hij kon erop af. Hij stuurde zijn auto direct van het talud en arriveerde weer vóór de politie aan de wallenkant. Hij zag een zeilboot die onder de neus van een vrachtschip lag en enkele mensen die in het water lagen te spartelen. Hols kon zelf het water niet in, maar had wel een drenkelingenlijn in de auto die nu goed van pas kwam. De foto van de aanvaring zou de dag daarop op de voorpagina van 's lands meest verkochte ochtendblad staan.

Bijlmerramp

Hols zou daarna nog aanwezig zijn bij tientallen ernstige en minder ernstige ongelukken in en rond Diemen. Veel ervan maakten zo'n diepe indruk dat Hols zijn ervaringen nog zeer gedetailleerd weet na te vertellen. De diepste indruk echter maakte de Bijlmerramp, toen in de vroege avond van 4 oktober 1992 een Israëlsch vrachtvliegtuig neerstortte op twee Bijlmerflats. Het verhaal van Gerrit Hols werd opgetekend door de journalist Pierre Heyboer en verwerkt in zijn boek "Doemvlucht". Hols hoorde die avond op zijn scanner een

Hoog water bij de Overdiemerweg in 1981. Rijkspolitieman Gert-Jan Vink hield het net niet droog.

oproep van de meldkamer van de *Politie Gooi- en Vechtstreek* in Hilversum dat er een vliegtuig in nood was. Al luisterend naar zijn scanner racete hij in zijn auto door Weesp. Vlak voor het kruispunt met de Provincialeweg ving hij de melding op dat er een Boeing 747 was neergestort in de K-zone van de Bijlmer. Bij de kruising stonden vier politieauto's te wachten. Hij stopte bij de voorste auto en riep: "Vliegtuig neergestort in de Bijlmer. Ik weet waar het is. Rij maar achter me aan." En zo

Koningin Beatrix opende op 21 mei 1993 het nieuwe NS-station Diemen-Zuid. Ook op de foto A. den Besten, directeur van de NS, burgemeester B. de Hon, minister H. Maij-Weggen en de commissaris van de Koningin in Noord-Holland J. van Kemenade.

Burgemeester De Hon ondernam op 17 januari 1993 een legendarische actie door 900 relschoppende supporters van FC Utrecht naar huis terug te sturen. Voor Gerrit Hols en Parool-fotograaf George Verberne kreeg de zaak nog een staartje. Een Utrecht-supporter die met discriminerende teksten op de foto stond, wilde de fotografen in gijzeling laten nemen omdat hij meende dat Hols en Verberne met de foto's geknoeid hadden. Na een onderzoek van de negatieven door het Gerechtskundig Laboratorium in Rijswijk werden de fotografen volledig in het gelijk gesteld.

scheurde een colonne van vijf auto's met Gerrit Hols voorop met een snelheid van 140 kilometer richting Bijlmer.

Toen ze arriveerden, was er slechts een brandweerwagen, waarvan de bemanning bezig was de slangen uit te rollen. Op het moment dat zij hun eerste stralen op het vuur konden richten, maakte Gerrit Hols zijn eerste opname. Hols: "Het maakte een verpletterende indruk. Ik dacht: Er is geen nieuws meer. Dit is de absolute limit. Ik ben naar huis gereden en heb onderweg de auto even langs de kant gezet om een potje te janken." Een foto van Hols werd later gebruikt voor de cover van het boek van Heyboer.

Principieel

Later bij een herdenking van de ramp kreeg de principiële Hols het weer even te kwaad, toen de kinderen die vooraan stonden, werden weggestuurd door werknemers van het *Nederlands Omroep Bedrijf* (NOB). Hols: "Ik schaamde me diep voor het asociale gedrag van mijn collega's, die ten koste van alles een mooi plaatje wilden maken. Mijn boze brief in het *Amsterdams Stadsblad* en de *Diemer Courant* werd overgenomen door

Op 18 februari 1985 gleed een aantal auto's van de door ijzel spiegelglad geworden Provincialeweg ter hoogte van de afslag naar Weesp. Er vielen geen gewonden.

De Ouddiemerlaan vlak voor het opspuiten van zand voor de aanstaande bebouwing van Diemen-Noord (mei 1987).

Deze ganzen namen in september 1997 bezit van de bushalte bij de sporthal aan de Prins Bernhardlaan. Zij werden door de politie verwijderd, toen ze zich te agressief toonden tegen wachtende buspassagiers.

het vakblad van de journalisten *De Journalist*. Als dank raakte ik mijn landelijke perskaart kwijt.”

De laatste jaren doet Hols het rustig aan. Hij werkt in opdracht voor de *Diemer Courant* en schiet zijn plaatjes bij allerlei bijzondere evenementen van lokale verenigingen, winkels en scholen. Hols: “Dat is leuk werk, je komt een hoop mensen tegen die veel en goed werk verzetten. Of ik nou Koeman, Litmanen, de koningin of de leden van de plaatselijke toneelvereniging moet fotograferen, ze zijn voor mij allemaal gelijk. Het is gewoon een opdracht.”

Foto's: Gerrit Hols

De bekende Diemense smid Arie van Dijk en zijn neef Dirk tijdens de Open Monumentendag op 14 september 2001 aan het werk in de oude smederij aan de Ouddiemerlaan. In het midden kijkt mevrouw Van Dijk toe.

Burgemeester De Hon bij de nieuwe elektronische stemmachine, die op 19 januari 2002 in gebruik werd genomen.

Na een ambtsperiode van 12 jaar heeft burgemeester Bob de Hon zijn ambtsketen afgelegd. Tijdens een receptie op 1 november 2002 nam hij officieel afscheid van de inwoners van Diemen.

EEN NOSTALGISCHE FOTOWANDELING OVER DE OUDDIEMERLAAN

Henk Teiwes

De wandelaar, die zich anno 2003 over de Ouddiemerlaan begeeft, kan zich nauwelijks voorstellen dat deze oude laan tot 1972 een verbindingsweg was tussen de Hartveldseweg en het Amsterdam-Rijnkanaal. Dit gebied was in het verleden landelijk en rustiek waar het hoefgetrappel van paarden, het loeien van koeien en het geluid van kikkers volop te horen waren. Ook grutto's en kieviten waren ruimschoots aanwezig. Naast het natuurschoon kon je ook genieten van een aantal idyllisch gelegen boerderijen, die zich bevonden aan de beide zijden van de Ouddiemerlaan. Sommige van deze boerenhoeven lagen fraai verscholen in het lommer van appel- en perenbomen.

Geschiedenis

In 1894 werd het Amsterdam-Rijnkanaal (tot in de jaren '60 Merwedekanaal geheten) gegraven. Hierdoor werd de uit de late-middeleeuwen daterende verbindingsweg tussen 't Gooi en Amsterdam doorsneden. Oorspronkelijke liep de route van Ouderkerk aan de Amstel naar Amsterdam via de Diemerlaan (de huidige Ouderkerkerlaan), de Kerklaan en de Buiten Kerklaan (thans Ouddiemerlaan geheten) via de Diemerafloop bij het gebuurte Jaap Hannes naar Zeeburg. Om het water van het Amsterdam-Rijnkanaal over te steken werd er jarenlang een pontverbinding onderhouden.

Fotowandeling

Een aantal jaren geleden werd dit ooit zo fraaie gebied opnieuw ingericht. Hiervoor moesten vrijwel alle boerderijen worden gesloopt. Vandaag de dag kun je je helaas moeilijk een beeld vormen hoe de Ouddiemerlaan er destijds heeft uitgezien. Hiervoor ben je geheel aangewezen op overgebleven beeldmateriaal. Geheel passend in het kader van de landelijke manifestatie "Het Jaar van de

Boerderij 2003" zullen we, met een aantal foto's uit 1964 en 1972 in de hand, het wandeltochtje uit die tijd opnieuw gaan maken.

We starten bij het Diemense gemeentehuis en eindigen bij in het noorden bij het Amsterdam-Rijnkanaal. Alles bij elkaar is de afstand een kleine 2 km. Uw gids zal de fraaiste boerenhoeven aanwijzen en, voor zover deze nog zijn bekend, de bijbehorende namen noemen. We hanteren de huisnummering uit de jaren '70, welke thans op veel plaatsen is gewijzigd. Overigens heeft de HKD in de afgelopen jaren in dit blad regelmatig uitvoerig aandacht besteed aan een aantal bijzondere boerderijen aan de Ouddiemerlaan.

Tegenover het gemeentehuis ligt het Claas van Maarssenplein met het Winkelcentrum Diemerplein. Voor de aanleg van het winkelcentrum met het bijbehorende plein en parkeerplaats moesten enige boerderijen wijken. Dit was onder ander de in 1912 gebouwde (naamloze) boerderij van Willem Vedder aan de Ouddiemerlaan 69. Hier staat nu het gebouw van de *Diemer Apotheek*.

Aan dezelfde kant van de Ouddiemerlaan, iets meer naar het noorden, bevond zich op nr. 113 boerderij *Land-*

zicht. Deze boerderij werd gebouwd in 1804.

We naderen nu de Albert Loethoelflat en stoppen even om enige foto's te bekijken van de voormalige boerderij *Niemand Zonder Vijand* op nr. 115. Het was een fraaie oude boerderij met in het voorhuis een hoge opkamer. Onder de opkamer bevond zich de zuivelkelder. Schuin aan de overkant van de Ouddiemerlaan, ter hoogte van de grote flat op de hoek van de Rode Kruislaan,

stond vroeger op nr. 138 een boerderij met de naam *De Groots Hoeve*. In latere jaren werd hier boerderij *Wilhelminahoeve* gebouwd. Zoals gebruikelijk was bij vele Noord-Hollandse boerderijen, het woonhuis dwars op de stal geplaatst.

We gaan verder en komen in de buurt van het Dr. A.J.J. van Gemertplein. Hier, aan de Ouddiemerlaan 117, stond de bij veel Diemenesen bekende boerderij *Kent U Zelve*. De bouwstijl van deze boerenhoeve, die werd gebouwd aan het einde

Boerderij 'Niemand Zonder Vijand' aan de Ouddiemerlaan 115 in 1964.

Boerderij 'Wilhelminahoeve' aan de Ouddiemerlaan 138 in 1964.

van de negentiende eeuw, vertoonde een grote overeenkomst met die van boerderij *Wilhelminahoeve*.

Het terrein tegenover *Kent U Zelve*, tussen de *Wilhelminahoeve* en de spoorbaan, was ooit in gebruik door een handelaar in vaten. Later kwam hier een autosloperij.

We passeren nu de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort. Direct aan de rechterkant ligt de *Israëlitische Begraafplaats Diemen*. Als we nog even verder lopen zien we rechts de wijk *Buitenlust* liggen. De naam werd ontleend aan boerderij *Buitenlust* die hier op nr. 150 stond. Ook deze boerderij was opgetrokken in een zelfde bouwstijl als de boerderijen *Wilhelminahoeve* en *Kent U Zelve*. Op de grond achter boerderij *Buitenlust* kon niet worden gebouwd omdat de heipalen volledig in het veen wegzakten. Uiteindelijk werd hier maar een grote parkeerplaats gecreëerd. Iets meer naar het noorden, tussen boerderij *Buitenlust* en de ringspoorbaan, bevond zich op nr. 152 boerderij *Oud Eigen*. Door de aanleg van het ringspoor aan het eind van de jaren '30 hield Dirk Vedder, eigenaar van *Oud Eigen*, nog maar een klein gedeelte van zijn grondgebied over.

Om de wandeling te vervolgen lopen we onder de bruggen van de ringspoorbaan en de Rijksweg A-1 door. Aan de rechterkant van dit gedeelte van de Ouddiemerlaan stond ooit boerderij *Landlust*, maar deze moest wijken voor de bouw van de autosnelweg.

Aan de linkerkant, de oneven zijde van de Ouddiemerlaan, konden we vroeger de fraaie boerderij *Lissabon*, bewoond door Rinus Stigter en zijn familie, vinden. Het verhaal gaat dat deze boerderij in 1877 door een Portugese jood werd gebouwd. Boerderij *Lissabon* werd in 1973 gesloopt.

Inmiddels zijn we in Oud-Diemen aangekomen. Links op de hoek stond vroeger op nr. 529 de markante boerderij *Vredehof*.

De entree met woonhuis van boerderij 'Kent U Zelve' aan de Ouddiemerlaan 117 in 1964.

De laatste bewoner van deze later gekraakte boerderij had met geglazuurde dakpannen een gefingeerde bouwdatum 1774 aangegeven. Na jaren van verpaupering werd *Vredehof*, op een paar muurtjes na, tot de grond toe afgebroken. De originele bouwelementen werden opgenomen in een totale nieuwbouw, waarbij de uitwendige maatvoering en stijl van de oorspronkelijke boerderij enigszins werd aangehouden. In de bouwwereld wordt dit wel 'historiserend bouwen' genoemd. Uiteindelijk werd de nieuwbouw gesplitst, verkocht als twee afzonderlijke woonhuizen en hernummerd tot Ouddiemerlaan 527 en 529. Het aansluitende pandje op nr. 535 was in de jaren '50 algemeen bekend als 'het kruideniers- en snoepwinkeltje van weduwe Van der Roest'. Dit rustieke Diemense huisje, waarvan de geschiedenis tot ver in de zeventiende eeuw teruggaat, werd reeds in 1891 door Jacob Olie gefotografeerd (zie elders in dit blad). Ruim honderd jaar was dit het meest gefotografeerde perceel in heel Diemen. Ook hier werd tijdens de renovatie van Oud-Diemen 'historiserend' gebouwd. Het huidige adres van het tot 'Hans en Grietje huisje' herbouwde huisje is Ouddiemerlaan 533. Zoals op de gevelsteen valt te lezen was de naam van het grondig gerestaureerde pand aan de overzijde (op nr. 158) vanaf 1765 *Het Regthuys*. Oorspronkelijk was het een uitspanning waar op gezette tijden ook de Diemense rechtbank zitting had. Nadat het als horecagelegenheid in ongebruik was geraakt werd het pand uitgebreid met een stal en in gebruik genomen als boerderij.

De Ouddiemerlaan ter hoogte van het nog landelijke Oud-Diemen in 1972, gezien naar het noorden. Links boerderij 'Lissabon', in het midden boerderij 'Vredehof' en rechts boerderij 'Het Regthuys'.

Boerderij 'Buitenlust' aan de Ouddiemerlaan 150 in 1972.

Boerderij 'Oud Eigen' aan de Ouddiemerlaan 152 in 1972.

Boerderij 'Het Regthuys' aan de Ouddiemerlaan 158 in 1972.

Boerderij 'Landlust' aan de Ouddiemerlaan 545 in 1972.

De boerderij van de familie Diepgrond in het noordelijke gedeelte van de Ouddiemerlaan in 1972.

Gedurende vele eeuwen zag het Diemense polderlandschap er zo uit. Deze foto werd in 1956 genomen vanaf de Ouddiemerlaan, tegenover boerderij 'Landlust'. Op de achtergrond is de kanaaldijk van het Amsterdam-Rijnkanaal zichtbaar.

We blijven nog even aan de evenzijde van de Ouddiemerlaan. We passeren nu de plaats waar zich vroeger de boerderij van de familie Hopman bevond. Het was een zeer oude boerderij met een langvormige stal, uitstekend geschikt voor een grote vee-stapel. Oorspronkelijk heeft op deze locatie een landhuis met de naam *Buitenrust* gestaan.

De familie Beem woonde nog iets noordelijker aan de Ouddiemerlaan in een wat kleinere boerderij van recentere bouwdatum. De boerderij heette *Ruimzicht*.

Ongeveer 50 m verder stond aan de linkerzijde van de Ouddiemerlaan boerderij *Einde Vreugd*.

Daarna volgde op nr. 539 boerderij *Land Zicht*. Deze boerenhoeve behoorde toe aan de familie Van der Schot. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hier een gedeserteerde Duitse soldaat ondergedoken.

Inmiddels zijn we iets verder van de Oude Waelweg aangekomen. Aan de Ouddiemerlaan 543 staat het gebouw van het *Gezondheidscentrum Diemen-Noord*. Het voorste gedeelte van het gebouw is het oorspronkelijke woonhuis van boerderij *Zeldenrust*. Dat dit voorhuis, zij het na een ingrijpende restauratie, kon worden behouden is waarschijnlijk te danken aan het feit dat Rembrandt van Rijn deze historische boerderij in de zeventiende eeuw enige malen heeft getekend.

De naastliggende boerderij op nr. 545 was boerderij *Landlust*. Het werd tot 1981 bewoond door de familie Struik. Het was een boerderij met een stal voor ongeveer 40 koeien.

Schuin aan de overkant lag de naamloze boerderij van de familie Diepgrond. Ook deze boerderij was in dezelfde stijl gebouwd als de hiervoor genoemde boerderij *Wilhelminahoeve*. Tenslotte dient boerderij *Land en Zee* te worden genoemd, als meest noordelijk gelegen boerderij aan de Ouddiemerlaan.

Als we bij het Amsterdam-Rijnkanaal aankomen, zit de wandeltocht er bijna op. Er stonden nog een aantal woningen aan het einde van de Ouddiemerlaan. Het vroegere veerhuis aan de dijk is gelukkig de slopershamer ontlopen. Slechts aan de rechterzijde van de Ouddiemerlaan ziet de huidige wandelaar een stukje weiland dat herinnert aan het grote weidegebied van destijds. Gelukkig kunnen hier tijdens het voorjaar nog boter- en pinksterbloemen worden bewonderd, die aangeven hoe prachtig de aanblik van het landelijke Diemen ooit was.

Foto's: Henk Teiwes

Literatuur

- Boerderij *Kent U Zelve*, Ouddiemerlaan 117: HKD-blad, jrg. 12, nr. 2-1002, p. 9-15
- Boerderij *Het Regthuys*, Ouddiemerlaan 158: HKD-blad, jrg. 09, nr. 2-1999, p. 2-8
- Boerderij *Vredehof*, Ouddiemerlaan 529: HKD-blad, jrg. 10, nr. 1-2000, p. 2-10
- Winkeltje *Van der Roest*, Ouddiemerlaan 535: HKD-blad, jrg. 07, nr. 1-1997, p. 2-7
- Boerderij *Zeldenrust*, Ouddiemerlaan 543: HKD-blad, jrg. 02, nr. 1-1992, p. 10-11
HKD-blad, jrg. 04, nr. 1-1994, p. 20-22
HKD-blad, jrg. 04, nr. 1-1994, p. 23-24
- Algemeen artikel over Diemense boerderijen: HKD-blad, jrg. 12, nr. 2-2002, p. 2-8

EEN INTERVIEW MET RIE VERVETJES

Ellen van Meurs

Niet ver van de plaats waar zij is geboren, Café Vervetjes, woont nog steeds Rie Vervetjes (1921) in Diemen, in een gezellige flat. "Kom maar 's avonds, want overdag ben ik bijna altijd weg". Het eerste wat ik van Rie Vervetjes verneem, stemt mij vol verbazing. Rie, die nu haar leeftijd vordert, per half jaar haar geboortedag herdenkt, is inmiddels 81½. Toch zit zij nog vol levenslust, zo blijkt uit haar verhalen onder het genot van een kopje koffie. "s Morgens pakken mijn vriendin Rie Kortland en ik de bus of de trein en dan gaan we gezellig naar een mooie plaats in de buurt. Een andere vriendin is Hannie Bruijns-Fakkeldij. Met haar heb ik onlangs onze 75-jarige vriendschap gevierd. Ook ga ik regelmatig naar Lelystad waar de drie kinderen van mijn broer Ben wonen. Ben moest 30 jaar geleden vanwege zijn werk naar Emmeloord verhuizen en is in 1989 overleden. De kinderen zie ik nog regelmatig en voor Ben junior bewaar ik altijd de Diemer Courant. Die leest hij graag."

De fotoboeken

Na een half uurtje komen de fotoboeken op tafel, het doel van dit gesprek. Op de vraag hoeveel fotoboeken zij heeft, moet Rie het antwoord schuldig blijven. Toch zegt haar opmerking, dat *Van Gend en Loos* zou moeten komen om het op te ruimen, genoeg. Fotograferen is altijd haar hobby geweest. Vanaf het moment dat zij haar eerste *Agfaatje* van haar broer Ben kreeg bij de viering van haar 'Plechtige Communie' in 1933. Rie: "Ik weet het nog heel goed. Hij had het in een schoenendoos gedaan, die hij had opgevuld met papier. Later heb ik het hem teruggegeven en is het stuk gegaan. Daarna heb ik een ander en beter toestel gekregen. Ik weet nog dat er aparte flitslampjes op moesten die heel heet konden worden."

Oude foto's

Met dit toestel fotografeerde zij waarschijnlijk een gezelschap Diemenaren dat in Hilversum op een terrasje zat vlakbij het station. Rie: "Ik was met mijn moeder een dagje uit in Hilversum toen wij bekenden tegen kwamen. Er werd al snel geroepen. Rie, pak je fototoestel! Het was bekend dat ik het vaak bij me droeg."

Deze foto van de 'Diemer Boeffes' in de Burgemeester Bickerstraat werd in 1933 genomen. Zittend zien we v.l.n.r.: Gerardus Negenman, Wim de Leeuw, (onbekend), broertje Negenman en twee kinderen van de familie Schippers. Staand v.l.n.r.: Tjallie Negenman, Jansje Negenman, Marie Vervetjes, Jannie de Leeuw en Marietjes Grosse-nipper. De vader van het laatstgenoemde meisje was ook caféhouder.

Bij het doorbladeren van de boeken valt op dat er van Rie zelf geen babyfoto's zijn. Van haar broer Ben wel. Toevallig zat er een fotograaf aan de overkant van ons café en die maakte af en toe een mooie foto van Ben. Ook zijn er nog enkele bijzonder oude familiefoto's te bewonderen. Ze zijn wat beschadigd, maar wel van ver terug in de negentiende eeuw.

September 1933. Rie Vervetjes temidden van haar vriendinnen op weg naar het kermisterrein ter gelegenheid van koninginnedag (wat toen nog in september werd gevierd). Links van haar Nettie Mulder en rechts Hanny Fakkeldij. Nettie was de dochter van kapper Mulder. Zijn kapperswinkel aan de Hartveldsweg lag tegenover 'Café Vervetjes'.

Een ontmoeting met de Diemense 'soos' bij de Hilversumse stations-restauratie in ca 1936. Zittend v.l.n.r.: D. v.d. Kroon (bierleverancier 'Café Vervetjes'), moeder Vervetjes, Piet Saan, dhr. Hak (?) en Mynk de Rijk (schoolmeester). Staand v.l.n.r.: Jaap Havekotte, Jan Goedhart en J. Grobbee.

Een belangrijke vergadering in de bovenzaal van 'Café Vervetjes'. Links is de toenmalige burgemeester van Diemen, jonkheer E.W.E. Bicker, aangezeten.

Het interieur van 'Café Vervetjes' met vader Benard Vervetjes achter de bar.

Herinneringen

Uitgebreid vertelt Rie over de mensen die zij heeft vastgelegd. Allerlei herinneringen komen weer boven. Zo kwam ook wel het bestuur van het Hoogheemraadschap in Café Vervetjes vergaderen. Rie: "Mijn vader bestelde dan paling in Abcoude die 's morgens levend werd gebracht. De heer Moen en zijn vrouw, ook uit Abcoude, bereidden dan het hele diner. Zij moesten speciaal komen want we hadden geen eigen kok. Ik zie nog hoe Moen de spartelende paling in mootjes sneed. Dat vond ik best wel eng. Voor ons werd een maaltijd apart gehouden. Dat was smullen geblazen. Na de maaltijd werd vers fruit geserveerd. Als het gezelschap weer naar huis was snelden wij naar boven om te constateren dat het fruit verdwenen was met schil en al. Blijkbaar waren deze heren zo voldaan dat het fruit meegenomen moest worden."

Op een andere oude foto staat de Diemer jeugd van 1933. Of de 'Diemer Boefjes', zoals Rie zelf zegt. Zij staat er ook op. De foto is door iemand uit de buurt gemaakt. Rie: "Ik weet nog dat mijn vader precies om 18.00 uur naar buiten kwam en floot om mij te waarschuwen dat ik binnen moest komen. Ik moest dan onmiddellijk gaan, anders zwaaide er wat. Ik ken nog bijna alle namen van de kinderen op de foto. Dat komt

De Hartveldseweg met het bekende Diemense 'Café Vervetjes' (voorheen 'Herberg de Vergulde Wagen' genaamd) op een rustige zonnige ochtend in ca 1933.

omdat ik de fotoboeken geregeld uit de kast heb gehaald, anders weet je ze op den duur niet meer. Ook schrijf ik soms wat bij een foto zodat later duidelijk is wie en wat erop staat. Voor de fotowanden in de hal van het gemeentehuis heb ik ook een aantal foto's ingebracht."

Aan de Hartveldseweg

In de jaren '70 verschijnen er kleurenfoto's in de fotoboeken. Tot 1978 woont Rie met haar ouders aan de Hartveldseweg 11, 2 hoog en maakt dan veel foto's uit het raam. Er viel genoeg te zien op deze toen nog druk bereiden weg. Rie wijst aan: een *Ajax*-zondag, een autoloze zondag (1974), een bestelbus is een bushokje ingereden, ouden van dagen komen terug van een dagje uit, de avondvierdaagse, de ondergaande zon, werkluizen bezig op een dak, een feestelijke optocht en winkels aan de Hartveldseweg, waaronder de winkel (devotionalia) van de dames Mars die ook allerlei weekbladen bezorgden. Tussen de foto's zijn ook prentbriefkaarten van de Diemer straten ingeplakt. Kaarten waarop niets bijzonders is te zien. Doordat de kaarten echter alweer zo'n 30 jaar oud zijn worden ze toch weer interessant.

De drukke kruising van de Muiderstraatweg-Hartveldseweg en Hartveldsebrug, hier gefotografeerd tijdens de tweede Pinksterdag in 1948.

Een selectie van de vele kiekjes die Rie Vervetjes in de jaren '30 bij haar in de buurt maakte van het dagelijks leven in Diemerbrug. Aan de Hartveldse- en Muiderstraatweg was toen al regelmatig sprake van filevorming.

Een winters tafereel van de Hartveldsebrug op 17 december 1950. De burgemeesterswoning aan de Venserkade stond nog geheel in het open veld.

De verhuizing

De avond vordert en de laatste foto's betreffen de nieuwbouw van Diemen-Zuid. Rie: "Vroeger keken wij vanaf de veranda op weilanden met alleen een enkele boerderij, maar ik zou hier nu een eigen flat krijgen." De foto's tonen een zanderige vlakte bedekt met sneeuw. De wind blaast tussen de flats en huizen in aanbouw. Rie: "Het was een barkoude winter toen ik hierheen verhuisde. Op 28 februari 1978 om precies te zijn. Nu ben ik hier helemaal gewend. Het uitzicht is mooi".

Als wij haar woning verlaten, passeren wij haar fototoestel dat paraat op de kast ligt en vermoeden dat ook hier wel de nodige kiekjes gemaakt zullen zijn.

Foto's: Rie Vervetjes

Rie Vervetjes maakte vele foto's vanuit het raam van haar ouderlijke woning op de tweede verdieping van de Hartveldseweg 11. Door de jaren heen veranderde het uitzicht op de Hartveldsebrug en Diemen-Zuid. Zowel in de zomer als in de winter waren er mooie plaatjes van te schieten. Boven een opname uit juli 1968 en onder uit december 1952.

AMATEURFOTOGRAAF, -SCHRIJVER EN VRAAGBAAK

FRITS REUREKAS

Taco ten Dam

Voor veel liefhebbers van de historie van Diemen is de naam van J.F. (Frits) Reurekas onlosmakelijk verbonden met de serie fotoboekjes over het oude Diemen die in de jaren '80 verscheen. Honderden mensen beleefden plezier aan de foto's met de korte beschrijvingen van het oude Diemen. Veel van deze foto's vond Reurekas in albums en fotolijstjes bij Diemenaren, maar hij is zelf ook een hartstochtelijk amateur-fotograaf die ontelbare Diemense plekje vastlegde. Zijn fotohobby combineerde hij vaak met een grote interesse om alles te willen weten over de geschiedenis van de mensen in Diemen. Een gesprek met Frits Reurekas over Diemen is een gesprek waarin de liefde voor Diemen en een continue reeks van feiten en wetenswaardigheden naar voren komen.

Frits Reurekas (1927) werd geboren in de Amsterdamse Watergraafsmere aan de Schagerlaan en verhuisde in 1932 naar de landelijke Ouderkerkerlaan in Diemen. Op school was al een duidelijke voorkeur voor de vakken aardrijkskunde en geschiedenis aanwezig. Hij herinnert zich dat er in huis een fototoestelletje aanwezig was, al kwam dat bijna alleen te voorschijn bij verjaardagen en tijdens Kerstmis. Reurekas: "Het was een boxje van de *Klokzeep*. Bij artikelen van zeepfabriek *De Klok* kreeg je punten waarmee je onder andere een fototoestel bij elkaar kon sparen. Je maakte er 9x12 cm kiekjes mee met gekartelde randjes."

De altijd aanwezige interesse in de geschiedenis van zijn woonplaats werd aangewakkerd toen Reurekas in 1952 aan de Burgemeester De Kievietstraat kwam te wonen. Met veel plezier luisterde hij naar een aantal oude Diemenaren die vaak op een bankje voor de smederij van Van Dijk aan de Ouddiemenlaan zaten te praten. Het bankje verhuisde met de zon mee en aan het eind van de middag zaten zij in het zonnetje aan de overkant voor de blinde muur van kapper Rozekrans. Reurekas: "Opa Saan, opa Van Dijk, opa Merkelbach en ome Nelis den Hartog waren er altijd bij. Zij konden prachtig vertellen en wisten alles van de dorpsbewoners. Aan de

Op deze foto van augustus 1993, die is genomen bij boerderij 'Kent U Zelve' aan de Overdiemerweg, worden de koeien van Anton Schrama binnengehaald om gemolken te worden.

Twee panoramafoto's die in juli 1991 door Frits Reurekas werden genomen van de elfde verdieping van het gebouw van 'Onze Woning'. Te zien zijn onder andere het oude Ajax-stadion, de Venserbrug, het gebouw van de AVVL, restaurant Ciao, de Sint-Petrus' Bandenkerk en schuilkerk De Hoop. De Venserflat is nog niet gebouwd.

Het vroegere winkeltje van weduwe Van der Roest aan de Ouddienerlaan 535 kan gerust de meest gefotografeerde locatie in Diemen genoemd worden. Het plekje werd reeds in 1891 door Jacob Olie gefotografeerd. Het huis deed vroeger eerst dienst als uitspanning en daarna als boerenwoning. Na de sloop in 1989 werd het huisje in 1995 opnieuw opgebouwd en hernoemd als nr. 533.

Ouderkerkerlaan zaten bijvoorbeeld vier kruideniers waar ze van alles over wisten te vertellen." De oude dorpsgenoten adviseerden Reurekas deze verhalen maar eens op te schrijven. "En dan moet je er ook maar foto's bij maken," zeiden ze erbij.

Boerderijen

Reurekas begon met het verzamelen van oude foto's en prenten van Diemen. Daarnaast fotografeerde hij zelf de vele mooie plekjes met de prachtige boerderijen die Diemen toen rijk was. Eerst met een toestelletje dat een broer van een vriend uit Engeland had meegenomen, toen met een AGFA en later met het fototoestel waar hij nog bijna verliefd over kan praten: een PETRI 2.8. Op zondag trok Frits er met zijn vrouw en zoon op uit om de landelijke omgeving van Diemen vast te leggen. Reurekas: "Er verdwenen in de jaren '60 en '70 veel boerderijen met prachtige namen zoals *Niemand Zonder Vijand* en ik wilde graag het verleden zichtbaar houden voor het nageslacht. Wist je dat er drie boerderijen *Kent U Zelve* in Diemen waren?" Later keerde hij vaak terug om de verhalen van de mensen op te tekenen. Ook kreeg hij veel oude foto's. Reurekas: "Het waren meestal oudere mensen van wie ik de foto's te leen kreeg of mocht overnemen en zij hadden er vaak mooie verhalen bij. Ik begon er steeds meer plezier in te krijgen en schreef enkele artikelen voor de *Diemer Courant* en *De Echo*. Toen ik benaderd werd door de *Europese Bibliotheek* in Zaltbommel resulteerde dat in een reeks van zes fotoboekjes met titels als 'Diemen in oude ansichten', 'Kent u ze nog... de Diemenaren' en 'Diemen in grootmoeders tijd'."

Tweede Wereldoorlog

De bezetting van Nederland door de Duitsers had op de jeugdige Frits een diepe indruk gemaakt. Om aan tewerkstelling in Duitsland te ontkomen, had hij zelf in 1944 nog een half jaar ondergedoken gezeten op de Sniep. Het door hem geschreven boek over de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en het verzet in Diemen werd mede door toedoen van de voormalige burgemeester A. van Dok-van Weele in 1985 uitgegeven. Het vele zoek- en spoorwerk resulteerde in het boek *Diemen 1940-1945*, een uitgebreid verslag van veel gebeurtenissen waaronder de rol van het Diemense verzet die tot dan toe alleen bekend was in de verhalen van de oudere Diemenaren. In datzelfde jaar organiseerde hij, evenals in 1980, een grote fototentoonstelling over de oorlog in en de bevrijding van Diemen die verspreid was over het gemeentehuis en 19 etalages van het winkelcentrum. In het gemeentehuis werd het gedeelte van de mobilisatie (1939-1940) uitgebeeld in foto's en artikelen en de

etalages gaven een beeld van de bevrijding weer. Reurekas onderhoudt nog steeds contacten met de bevrijders van Diemen, de *Seaforth Highlanders of Canada*. Samen met P.H. de Wild en A. de Groot maakte hij op verzoek van de *Seaforth Highlanders* voor het museum in Vancouver een fotoboek van de Canadese oorlogsgraven in Groesbeek en Holten.

Vraagbaak

Daarnaast is Frits Reurekas een vraagbaak en een wandelende databank voor iedereen die ook maar iets over de geschiedenis van Diemen wil weten. Gerenommeerde schrijvers en historici zochten zijn hulp bij het zoeken naar informatie. Zo liet de schrijver Ger Verrips zich voor zijn boek "Vaders en zonen" uitgebreid informeren over het opblazen van de brug over de Eerste Diem in de Tweede Wereldoorlog. En Paul Koedijk die werkte aan een biografie van H.M. van Randwijk, wilde alles weten over de rol van de drukkerij van mevrouw Jeanne de Wild in de oorlogsjaren.

Tallose publicaties

Maar ook de Diemenaren wisten Reurekas te vinden als zij hem nodig hadden. Zo verzorgde hij enkele fototentoonstellingen en werkte hij mee, met tekst of met fotomateriaal aan tallose publicaties van verschillende verenigingen en bedrijven. Een greep: "70 jaar Diemen Vooruit woningbouwvereniging", "De ASV-postzegelvereniging in Diemen", "Diemer IJclub 1887-1997", "250 jaar Proost en Brandt", fotoboek voor het gemeentelijk *Comité Diemen 751* en een kwartetspel met tientallen foto's voor de *ASV Drumfanfare*. Daarnaast gaf hij diavoorstellingen voor ouderen en leden van de kerk. Ook tegenwoordig blijft de naam van Frits Reurekas bij publicaties nog steeds opduiken. Het boek over de Diemense brandweer waarvoor hij in 1978 de tekst en foto's leverde, werd onlangs zelfs in zijn geheel opgenomen in het nieuwe jubileumboek "75 jaar Vrijwillige Brandweer Diemen *In Aller Belang*". En in het najaar verschijnt een stratenboek van Diemen bij boekhandel Vanderhoef, samengesteld door Rien van Elderen en Frits Reurekas.

Compliment

Vorig jaar nog kreeg hij onverwachts een telefoontje van het gemeentehuis. Of hij even met burgemeester De Hon mee wilde om de net geboren 24.000-ste inwoner op de foto te zetten. En als er bij de firma Saan een festiviteit is, loopt Frits

Een opname uit februari 1999. Staande bij het gebouw van 'Onze Woning' zien we een gedeelte van de bebouwing aan de Hartveldseweg met de dominerende katholieke Sint-Petrus' Bandenkerk.

Een fraai doorkijkje over de Eerste Diem, gezien vanaf de Overdiemerweg. Aan de overkant staan de flats van Diemen-Noord in de voormalige Diemerpolder. De foto is van 12 januari 1999.

Reurekas er altijd tussendoor, ondanks de vele aanwezige professionele fotografen. Reurekas: "Piet Saan zegt altijd: 'Wil je ook foto's komen maken? Ik wil ook de Diemenaren op de foto en die ken jij.'" Een groter compliment kun je de Diemenkenner én fotograaf Frits Reurekas niet geven.

Foto's: Frits Reurekas

Bij de opening van de festiviteiten ter gelegenheid van 'Diemen 751' in 1978 las Gonnie van der Graft een Proclamatie voor. Achter haar staat Ria Beggel.

Deze foto is van 24 april 2002. Op de Sniep 17 t/m 19 is nu nog de bedvervenfabriek van A. v.d. Hengel gevestigd, maar de panden zullen in de toekomst afgebroken worden. De boerderij van J. Bogaard die op die plaats stond, brandde in 1912 af en werd in hetzelfde jaar herbouwd. Zoals een steen in de gevel vermeldt, werd de eerste steen op 18 juni 1912 gelegd door Arie Vlug. In het witte huisje, het "daggelderhuisje", woonden Wilhelmina en Frederik Komen van 1942 tot 1952. Zij waren de grootouders van Frits Reurekas die in 1944 op de Sniep onderdook om aan tewerkstelling in Duitsland te ontkomen.

PRIKBORD

Uitbreiding HDK-collectie

Onlangs kon de collectie van historische voorwerpen van de HKD met een interessant stuk worden uitgebreid. Wiard Krook ontdekte tijdens de afgelopen Vrijmarkt, gehouden ter gelegenheid van Koninginnedag, een oude afgedankte helm die door een van de leden van de *Diemense Vrijwillige Brandweer* werd aangeboden. Toen de eigenaar hoorde dat z'n helm zou worden opgenomen in de HKD-collectie maakte hij er een schappelijk prijsje van. Bovendien zegde hij toe ons een verslag te sturen van alle belangrijke en spannende gebeurtenissen die hij met deze helm in de loop der jaren heeft meegemaakt. Wordt vervolgt.

Met de brandspuit geschiedenis schrijven

Als er door mensen geschiedenis wordt geschreven kan dat zowel letterlijk bedoeld zijn (in de zin van het beschrijven van een historisch gebeuren) als figuurlijk, waarbij het om bijzondere prestaties gaat. De Diemense brandweer heeft beide gedaan en dat heeft geresulteerd in een prachtig boek over de geschiedenis van onze Diemense rampenbestrijders. Het is een verhaal, dat teruggaat tot 1928, toen in Diemen de *Vrijwillige Brandweervereeniging 'In Aller Belang'* werd opgericht. Niet dat daarvoor niet aan brandbestrijding werd gedaan, maar de organisatie er van was voor verbetering vatbaar. En ook het materieel diende verbeterd en uitgebreid te worden, wat op zijn beurt weer eisen stelde aan de bekwaamheid van het personeel. Dat alles kreeg met de oprichting van het vrijwillige brandweerkorps zijn beslag. En dat korps heeft sindsdien geschiedenis geschreven en die geschiedenis is onlangs op schrift gesteld in het prachtig uitgegeven boek "75 Jaar Vrijwillige Brandweer Diemen In Aller Belang". Prachtige foto's van oud en modern materieel zijn erin opgenomen als ook reportages van branden en rampen. Veel aandacht is er uiteraard voor de lotgevallen van het korps, waarbij het niet alleen om branden en andere rampen gaat maar ook om het verenigingsleven. Het boek is door de *Vrijwillige Brandweer* in eigen beheer uitgegeven, in een (naar wij vernamen) niet al te grote oplage. Dat laatste is jammer, want het is eigenlijk een boek dat iedere Diemenaar of Diemenees in zijn bezit zou moeten hebben. Of in ieder geval behoort te lezen.

Oproep (1): Photograaf N. de Bruijn

Tijdens het samenstellen van dit 'fotografienummer' kwam de redactie een drietal bijzondere foto's onder ogen. Het betreft foto's, die tussen 1898 en 1900 in Diemen werden gemaakt. De foto's (afdrukken op zogenaamd 'daglichtpapier') waren opgeplakt op een stuk karton waarop een sierlijk cartouche was gedrukt. Op de keerzijde van het fotokarton zien we een firmastempel met de tekst: "N. DE BRUIJN Photograaf DIEMERBRUG".

Het zou goed kunnen dat de fa. De Bruijn de oudste te Diemen gevestigde fotograaf was. Uiteraard zijn de foto's van fotograaf De Bruijn voor de historie van Diemen minstens zo belangrijk als die van Jacob Olie. Archiefonderzoek naar de familie De Bruin en zijn vestiging te Diemerbrug heeft tot nu toe nog niet veel opgeleverd.

Frits Reurekas weet te melden dat de fotowinkel indertijd mogelijk was gevestigd aan de Hartveldseweg in het derde winkelpand vanaf de hoek Hartveldseweg/Ouddiemerlaan. Het betreft de winkel waar later Goedhart zijn sigarenzaak had.

Om het onderzoek voort te zetten en af te ronden wil de redactie alle HKD-leden oproepen te gaan speuren naar foto's van N. De Bruijn. Tevens zijn aanvullende informatie over de familie en de winkel aan de Hartveldseweg zeer welkom.

Oproep (2): Diemense bevrijdingsfoto's

Een tweede oproep betreft foto's van het binnentrekken van de Canadese troepen in Diemen op 7 mei 1945. We kennen natuurlijk al heel wat van deze 'bevrijdingsfoto's', met name die in 1985 door Frits Reurekas zijn gepubliceerd in zijn boek "Diemen 1940-1945".

Bij de redactie leeft echter het vermoeden dat er nog veel beeldmateriaal uit die tijd ligt verscholen in diverse Diemense fotoalbums (of schoenendozen). Met name bestaat er grote belangstelling naar gegevens over de fotograaf die enige tijd na de intocht van de Canadezen in Diemen fraaie fotoafdrukken van zijn werk te ruil aanbood tegen sigaretten. Het motto luidt dan ook: "Ga op zoek om dit materiaal voor het nageslacht te bewaren". Voor nadere informatie: Wiard Krook, tel.: 699.14.74 of e-mail w.krook@chello.nl.

Saan Museum geopend

24 mei j.l. was het zover. Toen werd onder grote belangstelling door Miep Weg-Saan (de 86-jarige dochter van oprichter Petrus Hendrik Saan) het lang verwachte *Saan Museum* officieel geopend. De uitgebreide collectie van de *Koninklijke Saan BV* bestaat voornamelijk uit gereedschap en historische voertuigen: het zware materieel waarmee de fa. Saan groot is geworden. Daarnaast kan men via documentatiemateriaal en foto's een beeld krijgen van de geschiedenis van dit Diemense familiebedrijf.

Diegenen die nog niet de kans hebben gehad het museum te bezoeken moeten zondag 14 september, zaterdag 18 oktober of zondag 16 november a.s. in hun agenda noteren. Het museum is dan geopend tussen 13.00 en 16.00 uur geopend. Als er zich een gelegenheid voordoet om het *Saan Museum* in HKD-groepsverband te bezoeken zal dat in de Nieuwsbrief worden vermeld. Wie vast voorpret wil hebben moet zeker een bezoek brengen aan de website van Saan: www.saan.nl.

Rectificatie

Voor de totstandkoming van de diverse artikelen in dit blad worden vele bronnen gebruikt. Bij bronnen die afkomstig zijn van 'officiële' instanties wordt er vaak door de auteurs van uitgegaan dat de verstrekte informatie klopt. In zijn overzicht van thans nog bestaande Diemense boerderijen (Diemense boerderij-monumenten) in het vorige blad (2-2002) heeft de auteur gegevens ontleend aan het rapport "Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland" dat in 1992 werd vervaardigd door het *Provinciaal Bestuur van Noord-Holland*. Over boerderij *Gooijensteen* (aan de Stammerdijk 38) staat in dit rapport vermeld dat deze boerderij later aan de noordzijde werd uitgebreid met een zomerhuis. De huidige bewoner van deze boerderij laat ons echter weten dat dit zomerhuis een oorspronkelijk bijgebouw is dat behoorde bij de voorganger van de huidige boerderij *Gooijensteen*. Vanwege de historische status van dit zomerhuis bepleit de huidige bewoner plaatsing op de monumentenlijst voordat het mogelijk wordt gesloopt.

Op de achterkant van de omslag: een selectie uit de fotoalbums van Rie Vervetjes uit de periode 1933-1942.

